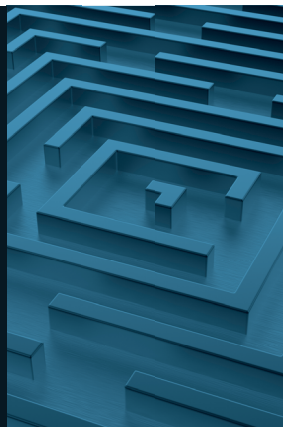

Maciej TRZCIŃSKI

KRYMINALISTYKA
I ARCHEOLOGIA
SĄDOWA W PROCESIE
POSZUKIWANIA
UKRYTYCH ZWŁOK

Maciej TRZCIŃSKI

KRYMINALISTYKA
I ARCHEOLOGIA
SĄDOWA W PROCESIE
POSZUKIWANIA
UKRYTYCH ZWŁOK

Zamów książkę w księgarni internetowej

proinfo.pl
księgarnia internetowa

Wydanie publikacji zostało dofinansowane
przez Wydział Prawa, Administracji i Ekonomii
oraz Katedrę Kryminalistyki Uniwersytetu Wrocławskiego

Stan prawny na 14 lipca 2021 r.

Recenzent
Prof. dr hab. Tadeusz Tomaszewski

Wydawca
Joanna Dzwonnik

Redaktor prowadzący
Paulina Ambroży

Opracowanie redakcyjne
Agnieszka Witczak

Projekt graficzny okładki
Studio Kozak

Zdjęcie wykorzystane na okładce
© CUKMEN – stock.adobe.com

prawoLubni

Ta książka jest wspólnym dziełem twórcy i wydawcy. Prosimy, byś przestrzegal przysługujących im praw. Książkę możesz udostępnić osobom bliskim lub osobiście znanym, ale nie publikuj jej w internecie. Jeśli cytujesz fragmenty, nie zmieniaj ich treści i koniecznie zaznacz, czyje to dzieło. A jeśli musisz skopiować część, rób to jedynie na użytek osobisty.

Szanujmy prawo i własność
Więcej na www.legalnakultura.pl
Polska Izba Książki

© Copyright by Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o., 2021

ISBN 978-83-8246-177-0

Wolters Kluwer Polska Sp. z o.o.
Dział Praw Autorskich
01-208 Warszawa, ul. Przyokopowa 33
tel. 22 535 82 19
e-mail: PL-ksiazki@wolterskluwer.com

księgarnia internetowa www.profinfo.pl

SPIS TREŚCI

Wykaz skrótów	9
Wstęp	11
Rozdział I	
Poszukiwania ukrytych zwłok – próba określenia specyfiki zjawiska	15
1.1. Osoby zaginione a poszukiwania ofiar zabójstw	15
1.2. Zabójstwa bez ciała	26
1.3. Poszukiwania ofiar konfliktów zbrojnych oraz ofiar totalitaryzmów	32
1.4. Poszukiwania o charakterze historycznym	40
1.5. Podmioty uprawnione do prowadzenia poszukiwań	44
Rozdział II	
Pozbycie się zwłok przez sprawcę zabójstwa – przyczyny i metody działań	59
2.1. Uwagi wstępne	59
2.2. Pozbycie się zwłok ofiary jako sposób na uniknięcie odpowiedzialności karnej	63
2.3. Zabiegi ze zwłokami ofiary zabójstwa (stosunek sprawcy do zwłok ofiary)	69
2.3.1. Defragmentacja zwłok	82
2.3.2. Spalenie zwłok	91
2.3.3. Rozpuszczenie zwłok w kwasie	96
2.3.4. Rozgotowywanie zwłok	99
2.3.5. Kanibalizm	100

2.4. Miejsce deponowania włók lub szczątków ludzkich	103
2.4.1. Zakopanie włók	104
2.4.2. Zabetonowanie	110
2.4.3. Utopienie	113
2.5. Stan zachowania włók oraz jego wpływ na wyniki poszukiwań	116

Rozdział III

Nauka w procesie poszukiwań ofiar zabójstw	125
3.1. Uwagi wstępne	125
3.2. Kryminalistyka	127
3.3. Archeologia sądowa	147

Rozdział IV

Prowadzenie poszukiwań włók na lądzie	163
4.1. Uwagi wstępne	163
4.2. Metody nieinwazyjne	171
4.2.1. Prospekcja powierzchniowa terenu	174
4.2.2. Metody geofizyczne	180
4.2.2.1. Detektor metalu	183
4.2.2.2. Magnetometr	184
4.2.2.3. Georadar	185
4.2.2.4. Metoda elektrooporowa	192
4.2.2.5. Termowizja	193
4.2.3. Zdjęcia lotnicze i satelitarne	201
4.2.4. Lotniczy skaning laserowy	204
4.2.5. System Informacji Geograficznej	206
4.2.6. Psy specjalistyczne do wyszukiwania zapachu ludzkich włók	208
4.3. Metody inwazyjne	224
4.3.1. Uwagi wstępne	224
4.3.2. Badania sondażowe związane z pobieraniem próbek gruntu	226
4.3.2.1. Metoda fosforanowa	227
4.3.2.2. Odwierty geologiczne	228

4.3.3. Psy specjalistyczne do wyszukiwania zapachu ludzkich zwłok – inwazyjne elementy metody	231
4.3.4. Badania wykopaliskowe	232
Rozdział V	
Specyfika prowadzenia poszukiwań zwłok pod wodą	237
5.1. Uwagi wstępne	237
5.2. Działania sprawcy	239
5.3. Podmioty prowadzące poszukiwania	243
5.4. Metody poszukiwań	248
Rozdział VI	
Metody prowadzenia poszukiwań ofiar zabójstw w świetle praktyki	258
6.1. Uwagi wstępne	258
6.2. Tryb, w jakim prowadzone były działania	260
6.3. Analiza metod wykorzystywanych podczas poszukiwań	275
6.4. Metody wykorzystywane podczas prac poszukiwawczych prowadzonych przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN	281
Wnioski końcowe	289
Bibliografia	301
Wykaz aktów prawnych	319
Źródła internetowe	321
Spis fotografii, map, rysunków, tabel i wykresów	329

WSTĘP

Problematyce zabójstw poświęca się w naukach penalnych, w tym również w kryminalistyce, niezmiennie dużo uwagi. Przepęstwo to jest bez wątpienia gatunkowo najcięższym przepęstwem, a stopień jego społecznej szkodliwosci (ongiś „społecznego niebezpieczeństwa”) na ogół budzi powszechne potępienie. Zabójstwo i zabójca kojarzą nam się słusznie z archetypem zła. Natomiast wykrycie i ujęcie sprawcy oraz wymierzenie mu kary wpisują się w stereotypowe, lecz jakże naturalne postrzeganie sprawiedliwosci.

Zabójcy oraz ich *modus operandi* byli już wielokrotnie przedmiotem rozlicznych badań naukowych. Obok analizy motywów samej zbrodni oraz sposobów jej popełnienia zwracano również uwagę na działania, jakie sprawca podejmuje bezpośrednio po dokonaniu samego aktu zabójstwa. Reakcja większości sprawców opiera się na instynkcie przetrwania, a więc na ucieczce przed odpowiedzialnością, choć rozpoznane są, jak wiemy, także przypadki, w których sprawca celowo pozostawia zwłoki ofiary na miejscu przepęstwa. Może to być z jednej strony wyrazem jego bezradności lub – wręcz przeciwnie – formą manifestu, wyzwania rzuconego organom ścigania. Na ogół jednak po dokonanych zabójstwie sprawca podejmuje działania określane mianem „maskowania przepęstwa”. Zabiegi te mogą być związane między innymi z pozbyciem się narzędzia zbrodni, zacieraniem śladów przepęstwa, pozorowaniem innego zdarzenia (samobójstwa, nieszczęśliwego wypadku). Kluczową jednak kwestią będzie dla sprawcy przede wszystkim pozbycie się kłopotliwych zwłok ofiary. Wszystkie te działania służyć mają zgodnie z oczekiwaniami sprawcy jednemu celowi, jakim jest uniknięcie odpowiedzialności karnej lub

przynajmniej złagodzenie wymiaru kary. Inwencja sprawców jest w tym zakresie, jak wiemy, bardzo zróżnicowana i zależy od wielu uwarunkowań. Niemniej nawet bardzo wyrafinowane i skuteczne w efekcie formy pozbycia się zwłok ofiary nie są, o czym przekonują procesy poszlakowe i zapadające w nich prawomocne wyroki skazujące, gwarancją bezkarności zabójców. Kolokwialne powiedzenie „nie ma trupa, nie ma zbrodni” wpisuje się w szerszą dyskusję na temat tzw. zabójstw bez ciała. Coraz liczniejsza literatura tematu wraz z kazuistyką przekonują, że nawet wobec braku zwłok ofiary organom procesowym udaje się zebrać mocny materiał dowodowy i przypisać oskarżonemu winę.

Nieodnalezienie zwłok ofiary zabójstwa będzie jednak zawsze formą porażki wymiaru sprawiedliwości i organów ścigania. Tym bardziej że zwłoki ofiary oraz możliwość dokonania ich oględzin zawsze stanowić będą cenny materiał dowodowy, choćby w zakresie określenia sposobu, w jaki działał sprawca, co rzutować może na kwalifikację prawną czynu. Odnalezienie ofiary i ustalenie jej tożsamości będzie wreszcie miało kolosalne znaczenie dla jej rodziny, której przywrócone zostanie fundamentalne prawo do pochówku bliskiej osoby.

O ile w badaniach kryminalistyczno-kryminologicznych problematyka związana z działaniami, jakie sprawca podejmuje w związku z chęcią pozbycia się zwłok, była już kilkakrotnie podejmowana, o tyle nie poświęcano dotąd zbyt dużo uwagi współczesnym metodom poszukiwania ukrytych zwłok. Sam proces ukrywania czegoś kojarzy się, skądinąd słusznie, z celowymi, intencjonalnymi działaniami umieszczania czegoś lub kogoś w niewidocznym, bezpiecznym miejscu. Ukrycie *corpus delicti*, którym bez wątplenia są zwłoki ofiary popełnionego przestępstwa, wpisuje się w szereg mniej lub bardziej zaawansowanych zabiegów, jakie sprawca (sprawcy) podejmuje przede wszystkim po to, aby uciec od odpowiedzialności karnej.

Niniejsza publikacja jest próbą spojrzenia na problematykę częściowo już rozpoznaną z nieco innej perspektywy. Skoro bowiem dysponujemy już pewną wiedzą na temat działań, jakie sprawcy zabójstw podejmują w związku z chęcią pozbycia się zwłok swoich

ofiar, pora zadać pytanie o działania poszukiwawcze, jakie podejmowane są w związku z próbą zlokalizowania ukrytych zwłok. Rozwój nowych technologii bez wątpienia przyczynia się do usprawnienia prowadzenia tego typu działań, tym bardziej że poszukiwania takie prowadzone są nie tylko na lądzie, ale i pod wodą. Wydaje się, że to przede wszystkim udział kryminalistyki oraz archeologii sądowej ma kluczowe znaczenie w często bardzo złożonych działaniach, jakie w terenie podejmowane są w celu zlokalizowania miejsc pochówków ofiar popełnionych przestępstw. Działania te wspierane są często przez inne nauki sądowe, zwłaszcza zaś geografę, geologię czy botanikę sądową. Jak jednak wygląda w praktyce wykorzystanie nauki w złożonym procesie poszukiwań ukrytych zwłok?

Szukając odpowiedzi na to pytanie, autor starał się dotrzeć do dostępnych materiałów spraw prowadzonych przez organy ścigania. Ponieważ prace poszukiwawcze tego typu prowadzone są również przez Instytut Pamięci Narodowej w związku z poszukiwaniami ofiar zbrodni reżimów totalitarnych, autor zdecydował się na dokonanie przeglądu metod, jakie wykorzystywane są przez Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN w tego typu działaniach. Pewnym uzupełnieniem przedstawionych w niniejszym opracowaniu metod, zwłaszcza zaś w zakresie krytycznych uwag i postulatów co do możliwości ich praktycznego wykorzystania, są zebrane przez autora doświadczenia w prowadzeniu tego typu poszukiwań.

Zakończone powodzeniem poszukiwania zwłok ofiar popełnionych przestępstw są tryumfem sprawiedliwości, będąc jednocześnie kwintesencją podstawowych funkcji kryminalistyki, zwłaszcza zaś funkcji wykrywczej i prewencyjnej. Odnalezienie i skuteczna identyfikacja ofiary przestępstwa pogłębia zaufanie do organów ścigania i obala mit zbrodni doskonałej.

Rozdział I

POSZUKIWANIA UKRYTYCH ZWŁOK – PRÓBA OKREŚLENIA SPECYFIKI ZJAWISKA

1.1. Osoby zaginione a poszukiwania ofiar zabójstw

Problematyka poszukiwania osób zaginionych ma charakter globalny, międzynarodowy. Zaginięcia osób stanowią istotny problem społeczny, któremu poświęca się dużo uwagi, próbując z jednej strony rozpoznać bardzo zróżnicowane przyczyny zaginięć, a z drugiej strony podnieść efektywność metod poszukiwawczych. Nawet dość pobieżna analiza danych statystycznych pokazuje niezbitcie, że skala tego problemu jest znaczna¹. Jeśli idzie o dane statystyczne dotyczące Polski, to według oficjalnych danych policyjnych w roku 2017 liczba osób uznanych za zaginione wynosiła 19 563, a roku 2016 – 19 445². Oczywiście podejmując próby oceny stanu

---

¹ Na przykład liczba osób uznanych za zaginione w Anglii i Walii w latach 2016–2017 to 387 930, w latach 2015–2016 to 337 640 – na podstawie: <https://www.missingpersons.police.uk/en-gb/resources/downloads/missing-persons-statistical-bulletins> (dostęp: 12.05.2020 r.); we Włoszech w roku 2016 odnotowano 189 110, a w roku 2017 – 211 219 osób uznanych za zaginione, w Belgii w roku 2016 odnotowano 7962, w roku 2017 – 8506 takich osób – na podstawie: www.statista.com (dostęp: 12.05.2020 r.).

² <http://statystyka.policja.pl/st/wybrane-statystyki/zaginieni/50885,Zaginieni.html> (dostęp: 12.05.2020 r.).

faktycznego, należy zachować daleko idącą ostrożność w wyciąganiu wniosków na podstawie wyłącznie obserwacji danych statystycznych. Gromadzenie i analizowanie różnego rodzaju danych w oparciu o często zmieniające się kryteria zawsze obciążone jest błędem, który może zniekształcać obraz rzeczywistości, a tym samym utrudnić, a niekiedy uniemożliwić, dokonanie rzetelnego pomiaru badanego zjawiska.

Wydaje się, iż z taką właśnie sytuacją możemy mieć do czynienia w Polsce. Wnikliwie analizująca tę problematykę w ramach projektu badawczego prof. E. Gruza pisze między innymi: „W statystykach policyjnych w latach 2000–2017 rejestruje się od 11 do blisko 18 tysięcy zaginięć. Nie oznacza to, że rocznie jest tyle osób zaginionych. Jest to rejestracja zaginięć, co oznacza, że są w tej grupie osoby zgłaszane nawet kilkakrotnie w roku. Znaczna część zgłoszonych jako zaginieni odnajduje się stosunkowo szybko, ale mamy także stałą liczbę nieodnalezionych od lat osób zaginionych, określanych jako trwale zaginione i liczba ta wynosi ponad 4 tys. Osoby te, gdy zostaną zarejestrowane, pozostają w statystyce każdego roku, a liczba trwale zaginionych jest uzupełniana każdorocznie przez kolejne zgłoszenia”³.

Wynika z tego, że błędy w systemie gromadzenia i przetwarzania danych mogą zniekształcać i nieco demonizować realny obraz sytuacji, co bynajmniej nie oznacza, iż zjawisko to nie powinno niepokoić. Określenie skali problemu, z jakim mamy do czynienia, wymaga jednak pogłębionych analiz.

Z uwagi na bardzo różnorodny charakter przyczyn zaginięć oraz złożony przebieg prowadzonych poszukiwań problematyka ta podejmowana jest przez różne dyscypliny nauki⁴. Osoby zaginione to często osoby mające kłopoty rodzinne, finansowe, lecz również osoby

---

³ E. Gruza, *Zaginieni czy zagubieni – kilka uwag o prawnych aspektach poszukiwań osób zaginionych w Polsce*, NKPK 2020/56, s. 74.

⁴ Szerzej: *Handbook of Missing Persons*, ed. by S.J. Morewitz, C. Sturdy Colls, Cham 2016.

z różnymi chorobami lub zaburzeniami psychicznymi. Pośród osób zaginionych znajdują się także ofiary nieszczęśliwych wypadków lub samobójstw. Oczywiście wśród osób uznanych za zaginione znajdują się również ofiary przestępstw, w tym między innymi uprowadzeń, zabójstw czy pobic ze skutkiem śmiertelnym.

Problematyka ta jest – rzecz jasna – przedmiotem zainteresowania badań kryminalistyczno-kryminologicznych. Organizowane konferencje naukowe⁵ oraz liczne publikacje⁶ wydają się ten fakt potwierdzać.

Podstawowym aktem prawnym wskazującym na podmioty zobowiązane do prowadzenia poszukiwań osoby zaginionej oraz regulującym tryb takich działań jest zarządzenie nr 48 Komendanta Głównego Policji z 28.06.2018 r. w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich⁷. W dokumencie tym odnajdujemy między innymi dwa interesujące nas terminy, tj. „**zaginięcie osoby**”, które określone zostało jako „zaistnienie zdarzenia,

---

⁵ Dnia 15.11.2019 r. na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego odbyła się ogólnopolska konferencja naukowa pt. „Kryminalistyczne aspekty poszukiwania osób zaginionych”, <http://kryminalistyka.pl/ogolnopska-konferencja-naukowa-kryminalistyczne-aspekty-poszukiwania-osob-zaginionych-15-listopad-2019-r/?lang=en> (dostęp: 12.05.2020 r.).

⁶ Na przykład: *Przypadki kryminalne. Poszukiwania zaginionych jako problem interdyscyplinarny*, red. J. Stojer-Polańska, Poznań 2018; A. Wentkowska, *Poszukiwania osób zaginionych. System i metody działania w procedurach służb*, Warszawa 2016; A. Urbaniak, *Wieloletnie zaginięcia osób jako efekt działań przestępczych*, „Biuletyn Polskiego Towarzystwa Kryminologicznego” 2017/24, s. 57–70.

⁷ Dz.Urz. KGP poz. 77 ze zm. – zmiana została wprowadzona zarządzeniem nr 32 KGP z 13.11.2020 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz.Urz. KGP poz. 58). Ostatnia zmiana została wprowadzona zarządzeniem nr 8 Komendanta Głównego Policji z 1.03.2021 r. zmieniającym zarządzenie w sprawie prowadzenia przez Policję poszukiwania osoby zaginionej oraz postępowania w przypadku ujawnienia osoby o nieustalonej tożsamości lub znalezienia nieznanymi zwłok oraz szczątków ludzkich (Dz.Urz. KGP poz. 16).

uniemożliwiającego ustalenie miejsca pobytu osoby fizycznej, wymagające jej odnalezienia albo udzielenia pomocy w celu zapewnienia ochrony życia, zdrowia lub wolności”⁸ oraz, co istotne dla dalszych rozważań, „osoba zaginiona”, która zdefiniowana została jako „osoba, którą na skutek zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca jej pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony jej życia, zdrowia lub wolności”⁹. Dokument ten zatem wprowadza podstawową nomenklaturę oraz reguluje procedurę prowadzenia poszukiwań osób zaginionych¹⁰.

Ponadto dokument ten reguluje między innymi kwestie procedury podjęcia i prowadzenia poszukiwań osoby zaginionej, bazując na trzech poziomach poszukiwania, które wprowadzono w oparciu o kryterium ryzyka zagrożenia dla życia, zdrowia lub wolności osoby zaginionej¹¹. I tak, poziom pierwszy dotyczyć będzie osób najbardziej zagrożonych takim ryzykiem. Zawarte w tym przepisie określenie poszukiwanej osoby jako osoby „zaginionej w związku z realnym podejrzeniem popełnienia na jej szkodę przestępstwa przeciwko życiu lub wolności” pozwala przyjąć, że poziom pierwszy poszukiwań odnosić się będzie również do sytuacji opisywanych w niniejszym opracowaniu, a związanych z poszukiwaniami ofiar popełnionego przestępstwa (przede wszystkim zabójstwa lub pobicia ze skutkiem śmiertelnym).

Mówiąc o regulacjach prawnych, warto przypomnieć również o podstawie ustawowej, którą jest art. 14 ust. 1 pkt 3 ustawy z 6.04.1990 r. o Policji (Dz.U. z 2020 r. poz. 360 ze zm.), wskazujący, że to policja jest zobowiązana i uprawniona do prowadzenia poszukiwania osób, które na skutek wystąpienia zdarzenia uniemożliwiającego ustalenie miejsca ich pobytu należy odnaleźć w celu zapewnienia ochrony ich życia, zdrowia lub wolności, zwanych dalej „osobami zaginionymi”.

---

⁸ § 2 ust. 1 pkt 1 zarządzenia nr 48 Komendanta Głównego Policji z 28.06.2018 r.

⁹ § 2 ust. 1 pkt 2 zarządzenia nr 48 Komendanta Głównego Policji z 28.06.2018 r.

¹⁰ § 2 ust. 1 pkt 3 zarządzenia nr 48 Komendanta Głównego Policji z 28.06.2018 r.

¹¹ § 2 ust. 1 pkt 3 zarządzenia nr 48 Komendanta Głównego Policji z 28.06.2018 r.

W dobie globalizacji i ograniczonych lub znacząco zredukowanych kontroli granicznych przepływ ludności, na przykład w ramach państw członkowskich Unii Europejskiej, pozwala jednostce z dużą swobodą zmieniać swoje miejsce pobytu, co z pewnością utrudnia jej poszukiwania w sytuacji zgłoszonego zaginięcia. Obok policji poszukiwaniami osób zaginionych zajmują się organizacje humanitarne oraz jednostki pozarządowe¹². W Polsce lista podmiotów zaangażowanych w prowadzenie poszukiwań jest długa. W działaniach terenowych policję wspierają między innymi: Straż Pożarna (grupy poszukiwawczo-ratownicze), Górskie Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Wodne Ochotnicze Pogotowie Ratunkowe, Straż Graniczna, Ochotnicze Grupy Ratownicze, Wojska Obrony Terytorialnej oraz liczne organizacje pozarządowe¹³. Do szerokiego kręgu podmiotów uprawnionych do prowadzenia poszukiwań osób zaginionych zaliczyć można również agencje detektywistyczne. Problematykę poszukiwania osób zaginionych monitoruje także biuro Rzecznika Praw Obywatelskich. Nie ulega jednak wątpliwości, że podstawowy ciężar prowadzenia akcji poszukiwawczych zgodnie z ustawowymi obowiązkami spoczywa na policji¹⁴. Od 2013 r. w strukturach Komendy Głównej Policji funkcjonuje Centrum Poszukiwań Osób Zaginionych, którego celem jest analizowanie, koordynowanie i bezpośrednio prowadzenie poszukiwań osób zaginionych¹⁵.

Problematyka poszukiwań osób zaginionych powoduje – rzecz jasna – szereg problemów, tak w zakresie stosowania obowiązujących

---

¹² Zob. m.in.: <http://mpin.zaginieni.pl/>; <https://geographiesofmissingpeople.org.uk> (dostęp: 12.05.2020 r.).

¹³ Na przykład: Fundacja Na Tropie, Fundacja ITAKA, Stowarzyszenie „Zaginieni Przed Laty”, Stowarzyszenie Missing Zaginieni. O szczegółach współpracy uprawnionych do prowadzenia poszukiwań podmiotów szerzej: M. Jurecka, T. Niedzielski, *Poszukiwanie osób zaginionych w terenach otwartych. Przegląd stosowanych metod*, Wrocław 2020, s. 22–43.

¹⁴ Szerzej: M. Momot, *Organizacja poszukiwań ludzi zaginionych. Analiza procedur stosowanych w Polsce przez policję, Fundację Itaka, agencje detektywistyczne oraz jasnowidzów*, Gdańsk 2017, s. 43–50.

¹⁵ <http://www.policja.pl/pol/kgp/biuro-kryminalne/dokumenty/cpoz> (dostęp: 20.06.2020 r.).

Książka jest pierwszą na rynku pozycją dotyczącą współcześnie wykorzystywanych metod poszukiwania ukrytych zwłok i szczątków ofiar przestępstw.

Autor przedstawia liczne rozwiązania wypracowane przez **kryminalistykę i archeologię sądową** oraz omawia praktyczne możliwości ich stosowania. Opisane zagadnienia dotyczą poszukiwania zarówno zwłok ofiar współczesnych zbrodni, jak i ofiar zbrodni przeciwko pokojowi, ludzkości i przestępstw wojennych popełnianych przed laty.

W publikacji poruszono m.in. takie problemy jak:

- pozbycie się zwłok przez sprawcę zabójstwa – przyczyny i metody;
- prowadzenie poszukiwań zwłok na lądzie – metody inwazyjne i nieinwazyjne;
- specyfika prowadzenia poszukiwań ciała zmarłego pod wodą;
- podmioty uprawnione do prowadzenia działań poszukiwawczych.

Książka została wzbogacona **przykładami z praktyki** stosowanymi przez Policję bądź inne podmioty zajmujące się poszukiwaniem zwłok (np. Biuro Poszukiwań i Identyfikacji IPN) oraz **bogatym materiałem ilustracyjnym**.

Publikacja jest przeznaczona dla adwokatów oraz dla organów ścigania – prokuratury i Policji. Zainteresuje również pracowników naukowych.

Maciej TRZCIŃSKI – doktor habilitowany nauk prawnych; profesor w Katedrze Kryminalistyki na Wydziale Prawa, Administracji i Ekonomii Uniwersytetu Wrocławskiego; kryminalistyk i archeolog; członek Rady Naukowej Polskiego Towarzystwa Kryminalistycznego, kierownik Studiów Podyplomowych Kryminalistyki oraz Międzywydziałowych Studiów Podyplomowych Archeologii Sądowej na Uniwersytecie Wrocławskim; autor wielu publikacji z zakresu prawa ochrony dziedzictwa kultury, kryminalistyki oraz archeologii sądowej.

Zamówienia:

infolinia 801 04 45 45
zamowienia@wolterskluwer.pl
www.wolterskluwer.pl
księgarnia internetowa www.profinfo.pl

cena 69 zł (w tym 5% VAT)

ISBN 978-83-8246-177-0

